

Søknad om prosjektstøtte til kystkultur og uthavner

Innsendt	27.02.2023 15.29.51
ReferanseID	AGD0222-1193499
Søknad	
Jeg søker som:	
☐ Privatperson	
☒ Virksomhet/organisasjon	
Virksomhet	
Innsender	Inger Lise Syversen
Organisasjonsnummer	996466493
Organisasjonsnavn	BREKKESTØ VEL
Adresse	Bastua
Postnummer/-sted	4780 BREKKESTØ
Mobilnummer	99353608
E-post	ils33@hotmail.com
Kontonummer	2850.14.33960
Oppsummering av prosjektet	
Prosjektets tittel	Informasjonssenter for Sørlandske uthavner, Brekkestø
Prosjektets eier	Brekkestø Vel i påvente av Stiftelse under etablering; Stiftelsen Brekkestø Uthavnsenter
Samarbeidspartnere (dersom aktuelt)	Brekkestø Vel, Tolldirektoratet og Lillesand kommune, Agder Næringslivsforening avd. Lillesand, Foreningen Justøya - mer enn Brekkestø, Informasjonssenter for Raet Nasjonalpark, Lillesand- by og sjøfartsmuseum, Blindleia Kystlag, Lindesnes Fyrmuseum, Fedrenes Minne, Vest-Agder Museet og Kystkultursenteret -Gjeving brygge. Under etablering: samarbeid med Brekkestø Charter, UiA, Riksantikvaren, Norsk Maritimt Museum, Kystverket og Statsarkivet
Kort beskrivelse av prosjektet	Målet med dette prosjektet er i tråd med Verneplanens bestemmelser; - å gjenoppbygge Tollbodens driftsbygning/låven med tilhørende sjøbod i Brekkestø, som begge ble

revet i 1963 på grund av råte, forfall og manglende vedlikehold.

Fordi dette vil:

- Arkitektonisk - fullføre den kulturhistoriske sjøfronten for innseilingen mot øst og binde sammen Brekkestø's narrative historie som uthavn ved å lenke Utkikken, de mange fortøynings- og varpepålene sammen med sjømerkene som f.eks Nødingen.
- Historisk - formidle historien om de sørlandske uthavnene generelt og Brekkestø spesielt
- Utvikling - berike og vitalisere Brekkestø som et levende samfunn med infrastruktur, broforbindelse til fastlandet for fastboende og et stort antall dagsturister og hyttefolk.

Med de gjenoppførte bygningene vil Brekkestø fremstå som en mer autentisk uthavn hvor driftsbygningene vil egne seg som informasjonssenter av formidling av uthavnenes historier; både Brekkestø's og de øvrige uthavnene. Tolletaten har også uttrykt en interesse for å innarbeide en utstilling om etatens historie i samme bygg. Med disse nye aktivitetene på historisk grunn vil Brekkestø kunne bli et forbilde og eksempel på stedsutvikling gjennom vern.

Geografisk virkeområde

Prosjektets geografiske beliggenhet er i Brekkestø, men dets virkeområde vil favne den sørlandske kysten fra Kirkehamn og Rasvåg i vest til Lyngør i øst, så vel som uthavnshistorienes langtrekkende fangarmer mot seilskutenes handel med Østersjølandene i øst og Scotland i vest, i tillegg til de sørlandske uthavnenes avhengighet av baklandet og dets tilførselsårer for mannskap, mat og tømmer.

Informasjon om prosjektet

Hvordan bidrar prosjektet til tilgjengeliggjøring og formidling av kystkultur?

Prosjektet; Informasjonssenter for sørlandske uthavner beliggende i Brekkestø, er forankret i Agder fylkeskommunes politiske satsing på bedre bevaring og økt formidling av den sørlandske uthavns- og kystkulturen. (ref Strategisk plan for kulturminnevern)

Informasjonssenteret skal primært være åpent for allmenheten fra midten av juni til midten av august. Ut over dette vil foreninger, lag, skoleklasser, relevante ambulerende utstillinger og andre interessenter kontakte vakthavende for omvisninger, foredrag og filmfremvisning. Det planlegges regelmessige guidede turer som også kan spesialbestilles, det blir satt opp informasjonstavler og skilting samt etablert egen hjemmeside som kobles opp mot Facebook og Instagram og andre relevante plattformer med egen QR kode knyttet til severdighetene på hele Justøya og Lillesand kommune og til de øvrige uthavnene. Hjemmesiden blir også linket opp til Fylkeskommunenens helårs turisme prosjekt.

Hva er bakgrunnen for prosjektet og hvilke utfordringer kan prosjektet eventuelt bidra til å løse?

Forslaget om å opprette et informasjonssenter for uthavnene beliggende i Brekkestø er forankret i Agderfylkets strategiske plan for kulturminnevern i landsdelen; Et godt varp (2020) og Strategier for kulturarv (2020).

I 2014 nedsatt styret i Brekkestø Vel en særlig arbeidsgruppe med mandat; å utrede en mulighetsstudie for gjenoppføring av de to bygningene. Det er denne mulighetsstudien som ligger til grunn for denne søknaden. (Vedlegg 1) Arbeidsgruppa har siden da bestått av representanter for Brekkestø Vel, politikere og ekstern museumsfaglig kompetanse. (Vedlegg 6, 7, 8, 9 og 10)

Brekkestø framstår i dag som et godt bevart uthavnsmiljø. Bygningene er tett og godt plassert nede i landskapet, men om en betrakter historiske bilder, ser en klart hvordan de opprinnelige uthusbygningene til Tollboden dannet en naturlig og harmonisk avslutning på den sjørelaterte bebyggelsen mot øst og i balanse med landskapets formasjoner.

Brekkestø tollstasjon var en sentral del av uthavnas virke beliggende i tettbebyggelsen like ved sjøen. Da tollstasjonen ble fredet i 1923 utgjorde anlegget en funksjonell helhet. Her bodde tolletatens funksjonærer. De hadde kontorer og sjøbod med brygge, og som beboere flest i uthavna livnærte de seg også med husdyrhold, jordbruk og fiske.

Tollbodeiendommen med hovedhus, driftsbygning (låve) og sjøbod, ble definert som bevaringsverdige og fredet i 1923 med hjemmel i Lov om bygningsfredning av 3/12 1920. I begrunnelsen ble det både lagt vekt på Brekkestø's betydning som historisk uthavn og eiendommenes kulturhistoriske verdi og ligger i førsterekka ut mot havna i Brekkestø. I begrunnelsen for fredningen fra kulturminnemyndighetene ble det lagt vekt på Brekkestø's betydning både som historisk uthavn og eiendommenes kulturhistoriske egenverdi og representasjon. I 1963 ble låven og sjøboden som tilhørte Tollboden, revet og dermed ble de siste driftsbygningene fjernet fra uthavna.

Etter at tollstasjonen i Brekkestø ble nedlagt i 1958, har Tollvesenets eiendom blitt benyttet som feriehem for etatens ansatte. Men for å begrense etatens vedlikeholds forpliktelser, besluttet etaten å rive driftsbygningen (låven) og sjøbod, i 1963. Brekkestø Vel protesterte mot rivingen og tilbød også finansiell støtte til vedlikehold og istandsetting av driftsbygningene, men Tolletaten valgte likevel å rive uten at saken ble forelagt vernemyndighetene. Staten ignorerte med dette lovgivningen. Tilbakeføring av bygningene vil gjenopprette denne handlingen og bringe Brekkestø's historie som uthavn i takt med dagens behov for å kjenne sin historie. Brekkestø Vel har siden den gang argumentert for at bygningene skulle gjenoppføres pga deres kulturhistoriske verdi og deres beliggenhet langs leias østre innløp. Som arkitekturhistorisk vitnesbyrd om Brekkestø's identitet og karakter samt stedets store betydning som en av Sørlandets viktige uthavner, er denne husrekka helt unik. Prosjektet som det her søkes støtte til er kort fortalt; gjenreising av Tollbodlåven og sjøboden. I prosessen de siste fem årene har programmet for innholdet i disse to bygningene mer og mer utkrystallisert seg; Informasjonssenter for sørlandske uthavner samt for Tolletatens virksomhet i regionen.

Forankringen i Agderfylkets strategiske plan for kulturminnevern var også bakgrunnen for at Agder fylkeskommune høsten 2018 bevilget kr 250.000 til videreføring av prosjektgruppas arbeid. På grunn av fylkessammenslåingen som trådte i kraft fra 01.01.2020, tok det imidlertid noe tid før en fikk avklart hvilket tiltak som skulle prioriteres innenfor rammen av bevilgningen.

I samråd med fylkeskommunens kulturminneforvaltning ble det prioritert å:

- utarbeide en tilstandsrapport og en eventuell sikring av eksisterende, fredede grunnmur
- arrangere åpent informasjonsmøte lokalbefolkningen og andre interesserte
- rydde uthustomta
- utarbeide prosjektbeskrivelse med funksjonsbeskrivelse, tegninger, byggebeskrivelser samt grovkalkyle av kostnadene.

Vedleggene 1 og 3

Arbeidet er pr 20.02.2023 utført og arbeidsgruppen har en nær dialog med Agder fylkeskommune ved kulturminneforvaltningen og deres prosjekt; Kystkultur, uthavner og europeisk kulturell rute.

Forslaget om å bevare og senere gjenreise de to bygningene har vært en viktig sak for Vellet siden -60tallet.

Mulighetsstudiet (vedlegg 1) inneholder planer, snitt og fasader samt situasjonsplan med forslag til

bruk for de to byggene, kostnadskalkyle, framdriftsplan, drift- og struktur for eierskap. Tegningene er utarbeidet på bakgrunn av bilder hentet fra ulike arkiv og private samlinger. Ved byggemelding og oppføring må det påregnes korreksjoner og justeringer på plassen.

Tolletaten har også uttrykt en interesse for å innarbeide en utstilling av etatens historie i samme bygg.

Hvilke kulturminneverdier inngår i prosjektet og vil prosjektet bidra til bevaring av kulturmiljø og/eller håndverk?

Prosjektet vil formidle historien om Brekkestø som lokalsamfunn og uthavn og hvordan tollvesenet ble involvert, utviklet og av-viklet seg.

Gjenreisningen av Tollbodlåven og sjøboden vil i tillegg til å formidle uthavnenes historier, også tilby kurs og forelesninger om håndverk som relaterer seg til denne tiden samt til havet og landskapet. Prosjektet vil også formidle Brekkestø og uthavnenes betydning lokalt, regionalt og internasjonalt og tollvesenets utvikling og betydning i en tid med både lovelig og ulovelig sjøfart.

Historien om Brekkestø som sentral aktør i en internasjonal handel med seilskipene som omdreiningspunkt: Vedlegg 2

Brekkestø var opprinnelig en egen gård. Justøya hadde i 1802 syv hovedgårder. Hver gård hadde flere små gårdsbruk under seg. I 1803 var det 54 slike små gårdsbruk på øya. Brekkestø var den minste gården med bare 8 mål jord. I begynnelsen på 1800-tallet var gården Brekkestø altså den minste og også den fattigste på øya, men det skulle snart endre seg med seilskutenes blomstringstid på 1800-tallet.

På folkemunne heter det at det var frykten for hollandske pirater som gjorde at den første bosettingen i området var på Stutti som lå tilbaketrasket fra hovedleia. Det var nok tryggere å bo mer avskjermet der enn ved sjøkanten i Brekkestø. Historien understøttes av det faktum at sørlandskysten på 15- og 1600-tallet hadde en utstrakt piratvirksomhet.

De første husene skal ha blitt flyttet til Brekkestø i 1668. Før flyttingen skal de ha stått i en husklynge på høydedraget nord for de nåværende husene på Stutti. Av dem var det flere bønder med strandrett i Brekkestø. Det var fem faste losere og-/ eller reserveloser. Losoldermannen bodde da på Stutti. I tillegg var det tømmermenn, seilmakere og matroser her.

I 1783 var det seks husstander på Strandsted under Øvre Stutti, som i dag er Brekkestø. Her bodde det da omtrent 30 personer. Til sammenlikning var det i Lillesand sentrum i 1801, 99 personer. Folketallet var i 1865 økt til 178 personer og i 1900 var folketallet 235. På denne tiden skal det ha bodd mellom 300 og 400 mennesker i Brekkestø dersom en regner med alle husstandene på de nærliggende holmer og øyer som for eksempel Hellersøya og Kragsøya.

I 1930 var folketallet sunket til 103. I dag (2023) ligger folketallet på omtrent 14 personer i gamle Brekkestø som omfattes av vernesonen. Byggningsmiljøet i Brekkestø kan gjerne karakteriseres som selvgrodd. Menneskene som bodde her bygde sine hus ut fra naturgitte betingelser, de behovene de hadde og hva økonomien tillot.

Seilskutetiden: (Vedlegg 4)

Vi vet at uthavnene på sørlandskysten ble anløpt av mange fremmede seilskip. Vi vet også at de fleste kom fra Nord- og Øst-Europa. En kjenner også til at det var flere eksotiske innslag. Skuter som seilte mellom Nordsjøen og Østersjøen kunne ligge i flere måneder i uthavnene i vinteropplag. Da er det logisk å tenke seg at dette må ha ført til en tett kontakt mellom de fremmede sjøfolkene og lokalbefolkningen. At kontakten var av det harmoniske slaget er åpenbar. Det var nødvendig for å

kunne tjene penger i de ulike servicenæringene.

Om Brekkestø står det i Lillesands avis i 1918 at Brekkestø er øens mest interessante sted og den eneste skibshavn. Brekkestø er betegnet som en av de luneste, tryggeste og smukkeste uthavne langs kysten. I 1918 var det kun besøk av noen få skip som lå her en kort stund, men i eldre tider var det annerledes. Utover høsten og vinteren var havnen full av skibe, hvor en blant sjøfolkene kunne høre de forskjelligste tungemaal, en helbabylonsk forvirring. Her laa hollandske gammeldagse skibe, hvor skipsføreren ofte hadde hele sin familie med, hustru og 6-8 barn. Om søndagen kunne en slik familie pynte seg i sine hollandske nationaldragter, især hustruen med smykker og stas paa hodet saa det saa nesten ud som hun hadde guldkrone paa. Likesaa var Tyskland talrik representert med skibe, der fornemmelig førte kornvarer, især hvete til England. Denne sammenstimlen av skibe og folk brakte liv og rørelse i havnen. Man hadde ikke blot fortjeneste av det, at skibene maatte betale ringpenge for fæstighet av sine landtauge. Den gang var handel med brændevin ogsaa fri, og sjøfolk pleide den gang at sætte pris paa den vare. Det arrangeredes dans i land av og til, og det gik helt lystig og muntert til, men underlig nok, man hører aldri de gamle taler om, at der blev drukket til overstadig beruselse, og enda mindre de at fortælle om slagsmål og stygge handlinger. Videre beskriver artikkelen; Det var et venskabelig og gemyttelig liv mellom de fremmede på paa skibene å havne folk. Man levde og lot hverandre leve.

Videre så skrives det at når en hadde gjensidig fordel av hverandre så ga det grobunn for vennskap og forståelse. Det kunde opstaa mange vanskeligheter at tyde de mange forskjellige slags sprog, der lød i gjestestuen og butikken, men med miner, tegn og hjelp av forskjellige, forstod man at greie sig ut av vanskelighetene.

Amtmann Peter Holm (1733–1817) hevder på 1790-tallet at han hadde merket seg en republikansk ånd på måten en ytret seg hos sjøfolk og at tenkemåten på sørlandskysten ble en blanding av fremmede nasjoners kultur, og i særdeleshet den hollandske.

Det var skuter fra Portugal i vest til Russland i øst. Det betyr at flere tusen sjøfolk fra hele Europa besøkte Brekkestø dette året. Mellom 1850 og 1900 var aktiviteten i Brekkestø på det travleste. Da det nærmet seg jul var det vanlig at en stor del av seil-flåten søkte hjem for å ligge i opplag for vinteren før isen la seg. Det var Nord- og Østersjøfarere, brigger, slupper og skonnerter med sneiseil, en og annen galeas eller hollandsk koff og store barker. Det var flest barker. De var fortøyd i land med ankeret ute forut og solide trosser i ringer og påler akterut. Skutene som oppsøkte Brekkestø som nødhavn eller bare et stopp, ble gjerne liggende en tid, enten de nå bare ventet på at vinden skulle snu, de trengte proviant eller reparasjoner etter stormfulle basketak i Skagerak.

Tollboden: Vedlegg 5

Bygningene sto ferdig oppført i 1835. Hovedhuset på eiendommen ble fullført med empiredetaljer og blir regnet som et typisk eksempel på de såkalte patrisierhusene. En monumental 11-trinns natursteinstrapp med smijerns- rekkverk fører opp til hovedinngangen på sjøsiden. Det sveitserstilpregede overbygget foran inngangen er blitt fjernet. Innvendig er huset fortsatt rikt utstyrt og bevart med en rekke eldre detaljer fra ulike tidsepoker. Det kan da tyde på at eiendommen er påbygd på en kjerne fra 1700-tallet.

Er prosjektet forankret i lokalmiljøet?

Nei

Ja

På hvilken måte?

Arbeidsgruppa som ble oppnevnt av styret i Brekkestø Vel i 2014, består av bl. a. representanter fra

Brekkestø Vel har regelmessig informert om prosjektets framgang i velforeningens styremøter og årsmøter. Videreføring av denne lokale forankringen vil foregå ved at Vellet blir representert i Stiftelsen og via Informasjonssenterets egen Venneforening. Videre utvikling og realisering av prosjektet vil skje i henhold til søknad om byggetillatelse, brukermedvirkning med lokalbefolkningen og lokale organisasjoner og foreninger.

Prosjektbeskrivelse

Beskrivelse av aktiviteter som inngår i prosjektet

Selve realiseringen av gjenoppbygging av Tollbodlåven og sjøboden er ikke påbegynt.

Prosjektbeskrivelse - bygg -

Gjenoppføring av Tollbodlåven og sjøboden, er forankret i konseptet; transformasjon - bevaring og endring. Bevaring/gjenoppbygging av det historiske minnet og endring i forhold til dagens tekniske og funksjonelle krav og ønske om hva bygningen skal inneholde.

På bakgrunn av undersøkelsen av den gjenværende grunnmuren på tomten (Se vedlegg 3), prosjekteres en separat grunnmur på innsiden som kan ta de nye, bærende konstruksjoner. Huskroppen følger det historiske fotavtrykket. Det samme gjør takformene. Fotavtrykket på kartet skal se ut som det alltid har gjort. Det samme med fasadene sett fra sjøen (øst, syd og vest) som framstår lukket, men huskroppen åpner seg mot nord for å tilfredstille kravet til bruk som informasjonssenter samt til dagens krav tekniske løsninger og ikke minst lysinntak. Ventilasjon og brann må diskuteres senere. Fasadene mot øst, syd og vest gjenoppføres i henhold til foto og annen dokumentasjon, mens fasaden mot nord inn mot fjellet i bakkant, åpnes for inntak av lys. Bygget helsprinkles og rømningsveier skjer via gjenreising av låvebro og innvendig trapp fra 2 etg og via hovedutgang samt bakdør mot vest i 1. etg. Universell tilgjengelighet innvendig skjer via løfteplattform og kan ved brann også benytte låvebroen som pga for bratt stigningsforhold som ordinær adkomst for rullestoler, ikke benyttes som primær-adkost.

Hovedinngangen ligger i 1. etg mot nord. 1. etg har et bruksareal på ca 100m², og rommer inngang, toaletter, resepsjon, et lite verksted og utstillingsareal samt trapp og løfterampe opp til 2. etg. som er på ca 80m², med åpent opp til taket og synlige takkonstruksjoner bygget på tradisjonelt vis med massivt tømmer. Arealet rommer i tillegg til utstillingsareal for Tolletaten, mulighet for forelesninger i det åpne utstillingsrommet. Etasjen inneholder også personalrom med garderobe og toalett samt lager.

Deler av den gamle møkkakjelleren i underetasjen vil bli benyttet som teknisk rom.

Sjøboden gjenoppføres også i henhold til dokumentasjon og fotografier, men i henhold til byggtekniske krav og forskrifter. Tiltak for hva sjøboden skal inneholde er under diskusjon med Tolletaten.

Etter rivingen av byggene i 1963 har det både i Brekkestø Vel og i lokalbefolkningen forøvrig, blitt diskutert hva en ny Tollbodlåve skulle brukes til. Etter 2014 da arbeidsgruppa ble oppnevnt har ideen om et uthavnsenter blitt den drivende faktoren. I tillegg har Tolldirektoratet lansert et ønske om at bygningen også kan huse et utvalg av etatens egen samling av historiske gjenstander.

Informasjonssenterets planer er utformet slik at det blir gode publikums- og utstillingsarealer for formidling av Brekkestø som den lokale uthavnen samt for tilsvarende andre både lokale, regionale, nasjonale og internasjonale uthavner. Tilbud om forelesninger, filmer og guidede turer for enkelte

gruppe og skoleklasser, vil også bli innarbeidet i Informasjonssenterets program og årshjul. Via arkiv og annen informasjon vil også bli lagt til rette for forskning og forskningssamarbeid med mulighet for konferanser og seminar.

Hva er prosjektets aktuelle status?

Ikke påbegynt

I startfasen

Godt igang/videreføring av eksisterende prosjekt

Liste over aktører 1

Aktør

Stiftelse

Rolle i prosjektet

Styrer

Liste over aktører 2

Aktør

Venneforening

Rolle i prosjektet

Pådriver, informasjon og dugnad

Liste over aktører 3

Aktør

Lillesand Næringsforening

Rolle i prosjektet

Samarbeidspartner og rådgiver i forhold til turisme og næring

Liste over aktører 4

Aktør

Justøya - mer enn Brekkekestø

Rolle i prosjektet

Koordinerende samarbeidspartner i forhold til lokale aktiviteter

Liste over aktører 5

Aktør

Arbeidsgruppe under styret

Rolle i prosjektet

Samarbeid med relevante organisasjoner og foreninger

Liste over aktører 6

Aktør

Arbeidsgruppe oppnevnt av Stiftelsen og Venneforeningen

Rolle i prosjektet

Daglig drift og daglig vedlikehold

Tidsplan 1

Aktivitet

Godkjenning Fylkeskommunen

År

2023

Tidsplan 2

Aktivitet

Godkjenning Tolldirektoratet

År

2023

Tidsplan 3

Aktivitet	År
Godkjenning kommune	2023
Tidsplan 4	
Aktivitet	År
Oppretting av Stiftelse	2023
Tidsplan 5	
Aktivitet	År
Byggesøknad	2024
Tidsplan 6	
Aktivitet	År
Ansvarlig søker	2023
Tidsplan 7	
Aktivitet	År
Bygging	2025
Tidsplan 8	
Aktivitet	År
Ferdigstilling	2026
Tidsplan 9	
Aktivitet	År
Identifisere prosjekterende entreprenør	2024
Tidsplan 10	
Aktivitet	År
Etablering av teknisk infrastrur som vvs etc	2024
Markedsføring	
Plan for markedsføring	
Plan for markedsføring vil bli utarbeidet som en viktig del av det videre arbeidet.	
Bærekraftig samfunnsutvikling og besøksforvaltning	
Prosjektet bidrar til:	
☒ Sosial bærekraft ☒ Økonomisk bærekraft ☒ Miljømessig ☒ Kulturell verdiskaping	
På hvilken måte bidrar prosjektet til bærekraftig samfunnsutvikling?	
<p>Historiene om uthavnene langs sørlandskysten er mange, sterke og viktige i forståelsen av egen lokal kultur, men også i en meget større sammenheng. Historien det flerkulturelle samfunnet på denne tiden skapte, er viktig å formidle i dagens samfunn hvor vi tror internasjonalisering og globalt samarbeid er en nymotens oppfinnelse. Det er mye å lære av hvordan seilskutetidens flerkulturelle samarbeid og samfunn utviklet seg.</p> <p>Hovedargumentene for at bygningene (låven og sjøboden)som var knyttet til tollvirksomheten skal gjenoppføres er:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Driftsbygningene for landbruk, sjøbruk og etatens øvrige behov, er en viktig forutsetning for å kunne lese eiendommens kulturhistorie. Isolert sett er hovedbygningen bare et bolighus, løsrevet fra sin historiske funksjon. -Brekkestø framstår i dag som et relativt godt bevart uthavnsmiljø med en levende blanding av 	

feriehus og fastboende. Bygningene er tett og godt plassert nede i landskapet, men om en ser på historiske bilder, ser en klart hvordan de opprinnelige uthusbygningene til Tollboden dannet en naturlig og harmonisk avslutning av den sjørelaterte bebyggelsen mot øst og i harmoni med landskapets formasjoner. En gjenreisning av uthusbygningene -tollbodlåven og sjøboden- vil kunne gjenopprette den arkitektoniske harmonien i det kulturhistoriske bygningsmiljøet.

Hvordan vil prosjektet sikre en skånsom besøksforvaltning og hensynta lokalbefolkning, kulturmiljø, natur osv.?

Verken selve bygningsvolumet, eiendomsforholdene, naboforholdene eller den eksisterende infrastrukturen i Brekkestø er egnet for etablering av en virksomhet eller institusjon basert på et stort volum besøkende, eller en kommersiell inntjening. Tolletaten som grunneier, er dessuten tydelige på at det vil være uaktuelt med etablering av noen form for kommersiell virksomhet på deres eiendom. Arbeidsgruppens forslag er derfor basert på at driften skal være ikke-kommersiell. Det vil si at det ikke skal tilbys inntektsgivende servering i lokalene eller drives med utleie. Som en følge av dette vil driften i stor grad måtte baseres på frivillighet og innenfor rammer som defineres av Stiftelsen, Venneforeningen, Tolletaten og Brekkestø Vel.

Tilrettelegging for allmennheten vil skje i henhold til fredningsforskriften. For å unngå slitasje på kultur- og naturmiljøet vil det anvises til anlagte og ryddede stier, men i bratte områder vil det bli satt opp rekkverk i samme stil som øvrige rekkverk i Brekkestø. Justøya som sådan tilbyr et mangfold av turstier, men tilgangen miljøet mellom husene ned mot sjøen i tettbebyggelsen innenfor fredningssonen, er begrenset på grunn av privatisering.

Samtidig er det ved utarbeiding av plan for gangstier, lagt til grunn at uthavnene i historisk perspektiv er å betrakte som offentlige steder, med fri ferdsel mellom husene, og at dette er en del av uthavnenes identitet som det er viktig å bevare og videreføre.

Forslaget om opprettelse av et informasjonssenter for de sørlandske uthavnene i den gjenreiste uthusbygningen (Tollbodlåven) på Tolletatens eiendom er basert på et ønske om å løfte fram den sørlandske uthavns-kulturen som en del av vår regionale identitet, og samtidig bidra til en økt forståelse for viktigheten av å bevare disse kulturmiljøene på en bærekraftig og framtidsrettet måte.

Videre har arbeidsgruppa lagt til grunn at Brekkestø er et sårbart kulturmiljø, med et relativt stort antall besøkende sommerstid. Både selve gjenreisningen og en etterbruk av bygningene må derfor tilpasses kulturmiljøets og lokalsamfunnets tålegrenser, og skje i nært samarbeid med Brekkestø Vel og Tolletaten som grunneier. Ideen om et informasjonssenter er ikke basert på et ønske om å trekke til seg et stort antall nye besøkende til Brekkestø, men mer å gi dem som allerede har en tilknytning til stedet (som fastboende, hytteeiere eller båtturister) en mulighet til økt innsikt og forståelse for uthavns-kulturen generelt og Brekkestø's historie spesielt.

Arbeidsgruppa har tatt initiativ til å rydde den tidligere gangveien mellom Tollboden og Utkikken, både for å gjenopprette den historiske og funksjonelle forbindelsen mellom disse bygningene, men også for å åpne muligheten for at besøkende kan foreta en rundtur fra Torget til Utkikken og ned til Tollboden og tilbake til butikken/kiosken.

Vedlegg 11 og 12 (kartene er for tunge til å bli nedlastet så de blir ettersendt)

Tollbodlåven er et forholdsvis lite hus. 100m² i første etasje og 80m² i andre. Det er med andre ord ikke egnet til store arrangementer. Styret/Stiftelsen sammen med Venneforeningen, vil sette regler for åpningstider både under sommermånedene og for resten av året. Det legges opp til åpningstider i samråd med Brekkestø Vel og lokalbefolkningen for øvrig. Veien ut til Informasjonssenteret vil legges i en sløyfe som vist på de vedlagte kartene (11 og 12). En gangvei vil gå fra Brekkestø inn mot Utkikken og ned på baksiden av Informasjonssenteret mot nord hvor også hovedinngangen er

plassert. Denne gangstien ble ryddet under høsten 2022 med midler fra Fk. (Vedlegg 3) Det vil være nødvendig med en noe mer behandlet adkomst i form av enkle trapper og rekkverk i lokal stil. En annen adgangsmulighet er via de gamle veitene/stiene for allmen ferdsel som går langs baksiden av den ytterste husrekka ut mot havnen. Her vil det måtte anlegges mulighet for adkomst med rullestol dog på en nennsom og stedstilpasset måte. Tilrettelegging av adkomstene må sees på som et eget prosjekt som krever kunnskap om både natur og kultur konf. Vegleder - Tilrettelegging av turveier, løyper og stier. (Kultur og kirkedep., 2008) Det avsettes p-plass(er) i nærmiljøet ved nedkjørselen til Brekkestø. Dette vil fremkomme i byggesøknaden. Prosjektgruppa er sterkt innstilt på at dette gjøres på en miljø- og nabovennlig måte.

I tillegg ser vi muligheten for at noen av de besøkende kan komme sjøveien. I forbindelse med gjenoppføring av sjøboden vil den gamle brygga ut langs sjøboden, også gjenoppføres og legges til rette for ankring for besøkende med tidsavgrensing. Tolldirektoratet har selv muntlig foreslått dette.

Økonomi
Budsjett 1
Utgifter til: Ferdigstilling av bygg og infrastruktur
Beløp 1 000 000
Budsjett for året: 2026
Budsjett 2
Utgifter til: Infrastruktur (vvs) og forberedelse for bygging
Beløp 2 000 000
Budsjett for året: 2024
Budsjett 3
Utgifter til: Bygging og oppfølging av infrastruktur
Beløp 6 500 000
Budsjett for året: 2025
Budsjett 4
Utgifter til: Prosjektering, byggemelding, søknader og lokal konsekvensutredning
Beløp 1 000 000
Budsjett for året: 2023
Budsjett 5
Utgifter til: Drift og vedlikehold

Beløp	250 000
Budsjett for året:	2026
Samlet budsjett	10750000
Hvor mye søker du fylkeskommunen om?	7 000 000
Andre tilskudd 1	
Hvem har du mottatt/søkt tilskudd fra?	Agder fylkeskommune
Beløp	250 000
Status	Tildelt
Finansieringsplan 1	
Aktør	Arkitekt
Egeninnsats/timer:	300
Beløp	35 000
Finansieringsplan 2	
Aktør	Arkitekt
Egeninnsats/timer:	300
Beløp	35 000
Finansieringsplan 3	
Aktør	Historiker
Egeninnsats/timer:	400
Beløp	40 000
Finansieringsplan 4	
Aktør	Arbeidsutvalget (4 stk), møter og oppfølging
Egeninnsats/timer:	1200
Beløp	270 000
Finansieringsplan 5	
Aktør	Prosjektleder

Egeninnsats/timer:	800
Beløp	200 000

Plan og målsettinger

Resultater

Er dere interesserte i å delta i et nettverk med andre prosjektstøttmottakere? Hva er eventuelt deres motivasjon for å delta i nettverket?

Nettverksbygging og erfaringsutveksling er viktig ikke minst i et bærekraftig perspektiv. Fredning av kulturminner i et levende samfunn krever engasjement og kunnskap fra ulike aktører. Ikke minst vil denne kunnskapen og dokumentasjonen kunne danne grunnlag for formelle og uformelle samarbeid, men også tverrfaglig forsknings samarbeid.

Et informasjonssenter for de sørlandske uthavnene plassert i Brekkestø, skal ikke være til hinder for presentasjon og formidling av uthavnskulturen andre steder, men snarere være et tilskudd til å bygge nettverkssamarbeid mellom uthavnene, aktuelle museer og andre kulturaktører som arbeider med dokumentasjon og formidling av landsdelens maritime historie.

Hva ønsker dere å oppnå under prosjektperioden?

Under prosjektperioden vil det bli viktig med erfaringsbasert kunnskap fra tilsvarende prosjekter både hva gjelder byggeteknisk, men også i forhold til driftsstruktur og forvaltning. I denne perioden vil et nært samarbeid med alle aktører også være av avgjørende betydning i tillegg til god informasjon som kan skje via folkemøter, presse og prosjektets hjemmeside.

Hvordan planlegger dere at prosjektet skal kunne fortsette å drives etter fullført prosjektperiode?

Uthavnsenteret og sjøboden skal driftes av Stiftelsen Brekkestø Uthavnsenter sammen med Venneforeningen. Stiftelsen vil søke om tilskudd til daglig renhold og drift så som en 1/2 vaktmester stilling. I tillegg vil daglig drift under sommermånedene delvis basere seg på frivillig arbeid fra Venneforeningen. Utgifter til daglig drift og vedlikehold må sees på som en viktig del av det økonomiske bildet.

Bevilgning fra staten kan for eksempel knyttes til at Informasjonssenteret delvis ivaretar Tolletatens behov for formidling dens kulturhistorisk samling. Eventuelt kan dette skje i kombinasjon med Riksantikvaren og/eller Kulturdepartementet. For å utløse statlige driftsmidler vil en imidlertid være avhengig av et engasjement fra både kommune og fylkeskommune.

Arbeidsgruppen har i forbindelse med rydding av prosjektområdet også startet rydding av den tidligere gangveien mellom Tollboden og Utkikken som ligger plassert på høyden over Tollboden. Dette er gjort for å gjenopprette den historiske og funksjonelle forbindelsen mellom disse bygningene, men også for å åpne muligheten for besøkende til Informasjonssenteret til å foreta en rundtur fra Torget, til Utkikken og ned til Informasjonssenteret og sjøboden. Det arbeides også med universell adkomst via den gamle veita bak den ytterste husrekka mot havna. I dette arbeidet hentes det kunnskap fra relevante myndigheter og Kultur- og Kirke departementets veileder; Tilrettelegging av turveier, løyper og stier samt tett oppfølging med huseierne.

Hvilke forutsetninger kreves for at prosjektet skal lykkes?

For at prosjektet skal lykkes er det både kortsiktige delmål og langsiktige mål som går parallelt. I første omgang skal vedlagte framdriftsplan gjennomføres av arbeidsgruppa som fremdeles gjør dette arbeidet på dugnad. Parallelt går søknad om prosjektstøtte fra Af, utarbeiding av forslag til vedtekter for Stiftelsen, formell søknad til Tolldirektoratet om gjenoppbygging av uthusene, søknad om dispensasjon fra Kulturminneloven, følge opp søknadene og informere om framdriften både lokalt i

Brekkestø Vel og på årsmøtet samt i kommunestyret.

Potensielle risikofaktorer for prosjektet:

I første fase vil manglende finansiering og avslag fra søknaden om dispensasjon fra Kulturminnelovens frednings forskrift, vil være avgjørende for både oppstart og gjennomføring.

Vedlegg

Vedlegg

Vedlegg 3 Rapport rydding av grunnmur 20.10.2022.pdf

Vedlegg 5 Tollbodens historie.pdf

Vedlegg 2 Brekkesthistorie.pdf

Vedlegg 6 716652_4_A.pdf

Vedlegg 7 CV Syversen

Vedlegg 8 Jo cv.pdf

Vedlegg 9 Aud Landstad

Vedlegg 10 CV – Olaf T.pdf

Vedlegg 1 Mulighetsstudie